

[Time: 3 Hours]

[Marks: 100]

Please check whether you have got the right question paper.

- N.B: 1. Attempt **all** questions.
2. **All** questions carry **equal** marks.

Q.1 Examine the social and economic conditions of Maharashtra in the 19th century.

OR

Review the tribal uprisings in Maharashtra as a reaction to the British rule.

Q.2 Comment on the role of Prarthana Samaj in the socio- religious awakening of Maharashtra.

OR

Evaluate the contribution of thinkers of Maharashtra in arousing Economic Nationalism.

Q.3 Discuss the rise and growth of extremist politics in Maharashtra with special reference to the work of Lokmanya Tilak.

OR

Trace the various stages of Samyukta Maharashtra Movement.

Q.4 Elaborate the efforts made by reformers in the field of education in Maharashtra.

OR

Write a detailed note on the contribution of social reformers in Maharashtra towards the emancipation of women.

Q.5 Attempt any **two** short notes.

- Early Administrative developments under British rule.
- Satyashodhak Samaj.
- Civil Disobedience Movement in Maharashtra.
- Dr. B. R. Ambedkar .

2

(मराठी रुपांतर)

(३ तास)

(एकूण गुण : १००)

सूचना : १. सर्व प्रश्न सोडवा.
२. सर्व प्रश्नांना समान गुण आहेत.

१. एकोणिसाव्या शतकातील महाराष्ट्राच्या सामाजिक आणि आर्थिक स्थितीचे परीक्षण करा.
किंवा
ब्रिटीश राजवटीला प्रतिक्रिया म्हणून महाराष्ट्रात झालेल्या आदिवासी उठावांचा आढावा घ्या.
२. महाराष्ट्रात सामाजिक-धार्मिक जागृती घडवून आणण्यात प्रार्थना समाजाच्या भूमिकेवर भाष्य करा.
किंवा
आर्थिक राष्ट्रवादाच्या निर्मितीमधील महाराष्ट्रातील विचारवंतांच्या योगदानाचे मूल्यमापन करा.
३. लोकमान्य टिळकांच्या कार्याच्या विशेष संदर्भात महाराष्ट्रातील जहालवादी राजकारणाचा उदय व विकासाची चर्चा करा.
किंवा
संयुक्त महाराष्ट्र चळवळीच्या विविध टप्प्यांचा मागोवा घ्या.
४. महाराष्ट्रातील शिक्षण क्षेत्रात सुधारकांनी केलेल्या प्रयत्नांचा सविस्तर आढावा घ्या.
किंवा
स्त्रियांच्या उन्नतीसाठी महाराष्ट्रातील समाज सुधारकांनी दिलेल्या योगदानावर सविस्तर टीप लिहा.
५. कोणत्याही दोन टिपा सोडवा.
  - अ) ब्रिटीश राजवटीतील प्रारंभिक प्रशासकीय सुधारणा.
  - ब) सत्यशोधक समाज.
  - क) महाराष्ट्रातील सविनय कायदेभंग चळवळ.
  - ड) डॉ. बाबासाहेब आंबेडकर.

55291